

הרב משה ליב הכהן הברשט

פרשת ואתחנן

במה זוכים לחיי העולם הבא

"ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה' אלהינו לטוב לנו כל הימים לחיותנו כהיום הזה. וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלהינו כאשר צונו" (דברים ו, כד-כה)

לשון הפסוקים נראה לכאורה תמוה, "ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה" בלשון רבים, ההמשך צריך להיות גם בלשון רבים, "וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל החוקים האלה", או "את כל המצוות האלה", מדוע בחרה התורה לנקוט בלשון יחיד, "את כל המצוה הזאת"?

רבי חנניא בן עקשיא אומר, רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, שנאמר (ישעיהו מב, כא) "ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר" (מכות כג:).

רבי חנניא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל כו', מעיקרי האמונה בתורה, כי כשיקיים אדם מצוה מתרי"ג מצות כראוי וכהוגן, ולא ישתף עמה כוונה מכוונת העולם בשום פנים, אלא שיעשה אותה לשמה מאהבה כמו שבארתי לך, הנה זכה בה לחיי העולם הבא, ועל זה אמר רבי חנניא, כי המצות בהיותם הרבה, אי אפשר שלא יעשה אדם בחייו אחת מהם על מתכונתה ושלמותה, ובעשותו אותה המצוה תחיה נפשו באותו מעשה, וממה שיורה על העיקר הזה, מה ששאל ר' חנניא בן תרדיון, מה אני לחיי עוה"ב, והשיבו המשיב, כלום בא מעשה לידך, כלומר נזדמן לך לעשות מצוה כהוגן, השיבו כי נזדמנה לו מצות צדקה על דרך שלימות ככל מה שאפשר, וזכה לחיי העוה"ב, ופירוש הפסוק (ישעיהו מב) ה' חפץ למען צדקו, לצדק את ישראל, למען כי יגדיל תורה ויאדיר (פירוש המשניות להרמב"ם).

לפי דברי הרמב"ם הללו, פירש הרב המורה עיר וקדיש מהר"ר אברהם גירון ז"ל את לשון הפסוקים, "ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה", ואם נפשך לומר, מי גבר יזכה לעשות את הכל, ואם יפליא לעשות, עם כל זה לא שלימת עבידתא (העבודה לא תהיה בשלימות) וענוש יענש, לזה אמר "לטוב לנו", כלומר אדרבה זהו לטובתנו, והדר מפרש "וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה", אפילו מצוה אחת בשלמות כל חלקיה, וזהו "כל המצוה הזאת לפני ה' אלהינו" לשמו יתברך, כי הוא יודע תעלומות, ולו נתכנו עלילות, והוא היודע שעשה בשלמות, ובזה יזכה לחיי העולם הבא (נחל קדומים למרן החיד"א).

דרש רבי שמלאי, שש מאות ושלוש עשרה מצות נאמרו לו למשה, שלש מאות וששים וחמש לאוין כמנין ימות החמה, ומאתים וארבעים ושמונה עשה כנגד איבריו של אדם.

אמר רב המנונא מאי קרא (דברים לג, ד) תורה צוה לנו משה מורשה, תורה בגימטריא שית מאה וחד סרי הוי, אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום.

בא דוד והעמידן על אחת עשרה, דכתיב (תהלים טו) מזמור לדוד ה' מי יגור באהלך מי ישכון בהר קדשך. הולך תמים ופועל צדק ודובר אמת בלבבו. לא רגל על לשונו לא עשה לרעהו רעה וחרפה לא נשא על קרובו. נבזה בעיניו נמאס ואת יראי ה' יכבד נשבע להרע ולא ימיר. כספו לא נתן בנשך ושוחד על נקי לא לקח. עושה אלה לא ימוט לעולם.

בא ישעיהו והעמידן על שש דכתיב (ישעיהו לג, טו) הולך צדקות ודובר מישרים מואס בבצע מעשקות נוער כפיו מתמוך בשוחד אוטם אזנו משמוע דמים ועוצם עיניו מראות ברע.

בא מיכה והעמידן על שלש, דכתיב (מיכה ו, ח) הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלהיך.

בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר (חבקוק ב, ד) וצדיק באמונתו יחיה. (מכות כג: - כד.)

והעמידן על אחת עשרה - שבתחלה היו צדיקים והיו יכולים לקבל עול מצות הרבה, אבל דורות האחרונים לא היו צדיקים כל כך, ואם באו לשמור כולן אין לך אדם שזוכה, ובא דוד והעמידן כו' כדי שיזכו אם יקיימו י"א מצות הללו, וכן כל שעה דורות של מטה הולכין וממעטין אותו (רש"י).

המהרש"א בחידושי אגדות (ד"ה תרי"ג מצוות), כותב, הקושיא מפורסמת בזה וכי באו לבטל כל שאר מצות? כלומר, האם הנביאים החליטו לבטל את שאר המצוות למעט אותם שהזכירו, עקב ירידת הדורות שלא היו צדיקים כל כך, ואי אפשר לשמור את כל המצוות?

המהרש"א נושא ונותן באריכות בדברי המפרשים המתרצים קושיא זו על פי דרכם, הוא דוחה את דבריהם, ומסיק לבאר את דברי הגמרא הללו על פי פירוש המשניות להרמב"ם שהבאנו. וז"ל, כיון דרוב מצות התורה מתרי"ג המצות אינן מצויים שיזכו בהם לחיי עולם הבא אלא במעט אנשים ובמעט מהזמנים, כי יש הרבה מצות שהם לכהן ולא ללוי וישראל וכן להפך, ויש לנשים, ויש שנוהגין בזמן הבית ותלויות בארץ, גם בלאוין אי אפשר שיזכה בהן אם לא בא עבירה לידו והוא נזהר ממנה, ואם כן במה יזכה לחיי עולם הבא, ועל כן נתנו הנביאים כללים כוללים לכל אומה ישראלית, בכל זמן מהזמנים, ושעל ידיהם או באחד בהם איזה שיהיה, כל אחד מישראל יזכה לחיי עולם הבא בקיומן, ואמר שבא דוד והעמיד דבר זה על י"א כללים, שהם כוללים חלק גדול מהתורה, בכל זמן מהזמנים, ולכל איש, שבהם יזכה לחיי עולם הבא.

הרי לנו עצה טובה איך לזכות לחיי העולם הבא, והיא להפנים את המתנה הגדולה של "כל החוקים האלה", שנועדו "לטוב לנו כל הימים, לחיותנו כהיום הזה", שעל ידם נשתדל ונזכה לקיים לכל הפחות מצוה אחת "כאשר צונו", כראוי וכהוגן, לשמה מאהבה, על מתכונתה ושלמותה, ובזכות מצוה זו תחיה נפשנו לחיי העולם הבא.